

Tisková zpráva

Spotřeba a plýtvání potravinami jako sociální problém – červen 2017

- ⊙ Přibližně osmina (13 %) dotázaných nepovažuje plýtvání potravinami za celospolečenský problém. 44 % pak nepovažuje za správné plýtvat potravinami, nicméně vidí aktuálnější problémy, které je třeba řešit. Více jak dvě pětiny dotázaných (42 %) pak považuje plýtvání potravinami za velký celospolečenský problém.
- ⊙ Jako nejčastější důvod k vyhození potravin či jídla označují respondenti to, že se zkazí (59 % alespoň občas). Poměrně frekventované je i vyhazování nespotřebovaných zbytků či odkrojků atp., které vyhazuje alespoň občas polovina respondentů (50 %). Přibližně stejná část zmiňuje, že alespoň občas je důvodem k vyhození potravin prošlé datum její spotřeby (49 %), skutečnost, že na ni zapomenou (47 %), nebo že jídla uvaří moc a něco z něj zbyde (44 %).
- ⊙ Většina (53 %) respondentů deklaruje, že celkové množství vyhozených potravin jejich domácností nepřesahuje 10 %. Méně než šestina (15 %) se pak přiklání k variantě, že jejich domácnost vyhodí více než 10 %, ale ne více než čtvrtinu potravin. Pouze 3 % dotázaných deklaruje vyhazování více než čtvrtiny, ale méně než poloviny potravin. 23 % naopak tvrdí, že jejich domácnost nevyhazuje žádné potraviny.
- ⊙ Většina české veřejnosti používá správně označení „Spotřebujte do...“ oproti tomu význam minimální trvanlivosti je méně jasný a více jak polovina (58 %) mu přisuzuje stejný význam jako datu „Spotřebujte do...“.

Zpracovali:
Jarmila Pilecká
Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.
Tel.: 210 310 593

V červnovém výzkumu zjišťovalo CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i. postoje české veřejnosti k plýtvání potravinami. Respondenti hodnotili závažnost problému plýtvání potravinami, kolik potravin jejich domácnost přibližně vyhodí, a jaké jsou jejich spotřební návyky spojené s potravinami. Dotázaní se dále vyjadřovali k důvodům, které jsou podle jejich názoru pádné k omezení plýtvání potravinami. Další část tohoto bloku otázek se zaměřovala na obeznámenost české veřejnosti s pojmy „Minimální trvanlivost“ a „Spotřebujte do...“.

Kontext problému plýtvání potravin

Plýtvání potravinami představuje významný sociální, ekologický a ekonomický problém současné společnosti, který je ovšem mnohdy opomíjen. Problematikou se odborníci začali systematicky zabývat až po roce 2000. Pokrytí tohoto tématu v rámci České republiky se prozatím drží spíše na úrovni dílčích studií zaměřených na určitou dimenzi tohoto problému. Prozatím neexistuje studie či výzkumný tým, který by se problémem komplexně zabýval. CVVM realizuje šetření postojů české veřejnosti druhým rokem, konkrétně se ve svých výzkumech zaměřuje na obecné postoje k plýtvání potravinami (2016, 2017), názory na geneticky upravené potraviny (2016, 2017), nákupní a spotřební chování dotázaných (2016, zčásti i 2017), obeznámenost české veřejnosti s pojmy „Minimální trvanlivost“ a „Spotřebujte do...“, nakupování nedokonalého ovoce a zeleniny (2016, 2017) a bio potravin (2017) a povědomí o bezpečné dietě (2016).

Souhrnné statistiky za země Evropské unie z roku 2012 odhadují, že se v průměru vyhodí 89 milionů tun potravin každý rok (údaj je počítán ze všech částí distribučního řetězce potravin), pokud rozpočítáme tento údaj mezi občany Evropské unie, připadá pak 179 kg vyhozených potravin na člověka. Přitom celkový objem potravin vyprodukovaných v roce 2011 byl zhruba 865 kg na občana EU. Závěrem tedy je, že z tohoto celkového objemu potravin bylo vyhozeno zhruba 20 %.¹

Hrubé odhady poskytované Evropskou komisí² sice ukazují, že se u nás v různých stupních potravinového řetězce vyhodí v porovnání s jinými státy EU relativně málo. Podle mírnějšího odhadu se v ČR vyhodí 829 851 tun potravin (tj. 6,4 % z celkové produkce potravin, přičemž průměr v EU je 11,6 %), nepočítáme-li potenciální odpad ze zemědělství.

Podle stejného odhadu vychází 254 124 tun vyhozených potravin na domácnosti, to je na každého obyvatele ČR 25 kg za rok. Nákup potravin samozřejmě není zanedbatelná položka v rozpočtu českých domácností. Podle Českého statistického úřadu byly výdaje na potraviny (bez restaurací a nápojů) 22 375 Kč ročně na jednoho člena domácnosti³, tedy asi 17 % všech výdajů.

Potravinový odpad tvoří zhruba 30 % veškerého odpadu domácností.⁴ Je důležité si zároveň uvědomit i samotné vymezení plýtvání potravinami a toho, co je do vyhození zahrnuto. Mezi vyhozené potraviny jsou započítávány nejen potraviny, které končí v koši spotřebitele, drtičkách odpadu, atp. Spadají sem i ty, které jsou kompostovány, zkrmeny zvířatům (např. tvrdé pečivo) či jinak nezkonzumovány samotným spotřebitelem.

Potraviny jsou ovšem vyhazovány nejen na úrovni jednotlivce a domácností, což je zdánlivě nejviditelnější složka. Je pravdou, že na jejich úrovni dochází k vyhození nejvíce potravin (uvádí se, že jde až o 53 % z celkového objemu vyhozených potravin), k plýtvání ovšem dochází i v dalších dimenzích celého řetězce produkce potravin. Další podstatnou složkou je zpracovatelský průmysl (19 %) velkoobchod a maloobchod (5 %) a stravování (12 %). Plýtvání, které je součástí samotné produkce, tvoří zhruba desetinu (11 %).⁵

Pro celkovou představu je vhodné doplnit, že plýtvání je součástí širšího tématu spotřeby a distribuce potravin obecně. Tím se odborníci zabývají již desítky let, zejména v souvislosti s nerovnou distribucí v přístupu k potravinám z globálního pohledu. V současné době žije na světě 795 milionů podvyživených lidí, a přestože tento počet klesl od počátku 90. let o více než 200 milionů osob, jde stále o významný globální problém.⁶

Plýtvání potravinami v českých domácnostech

Respondenti nejprve vyjadřovali svůj postoj k problematice plýtvání potravinami. Přibližně osmina (13 %) dotázaných nepovažuje plýtvání potravinami za celospolečenský problém. 44 % pak nepovažuje za správné plýtvat potravinami, nicméně vidí aktuálnější problémy, které je třeba řešit. Více jak dvě pětiny dotázaných (42 %) pak označují plýtvání potravinami za velký celospolečenský problém (více viz graf 1).

V porovnání s šetřením z minulého roku vidíme, že významně stoupl podíl lidí, kteří považují plýtvání potravinami za velký problém, a to o 8 procentních bodů. Zároveň se v aktuálním šetření více přiblížil podíl lidí, kteří považují plýtvání potravinami za velký problém a podíl dotázaných, kteří jej také označují za problém, ale ne tak závažný jako jsou jiné aktuální problémy (42 % ku 44 %). V šetření z roku 2016 tedy vidíme mezi těmito skupinami významnější rozdíl v zastoupení než je tomu teď.

¹ Stenmarck A., Jensen C., Quested T., Moates G. (2016): Estimates of European food waste levels. Report of the project FUSIONS (contract number: 311972) granted by the European Commission (FP7). ISBN 978-91-88319-01-2. Dostupné z: <https://www.eu-fusions.org/phocadownload/Publications/Estimates%20of%20European%20food%20waste%20levels.pdf>

² Priefer, C., Jörisen, J., & Bräutigam, K. R. (2013). Technology options for feeding 10 billion people-Options for cutting food waste. *Institute for Technology Assessment and Systems Analysis*. Dostupné z: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2013/513515/IPOL_JOIN_ET\(2013\)513515_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2013/513515/IPOL_JOIN_ET(2013)513515_EN.pdf)

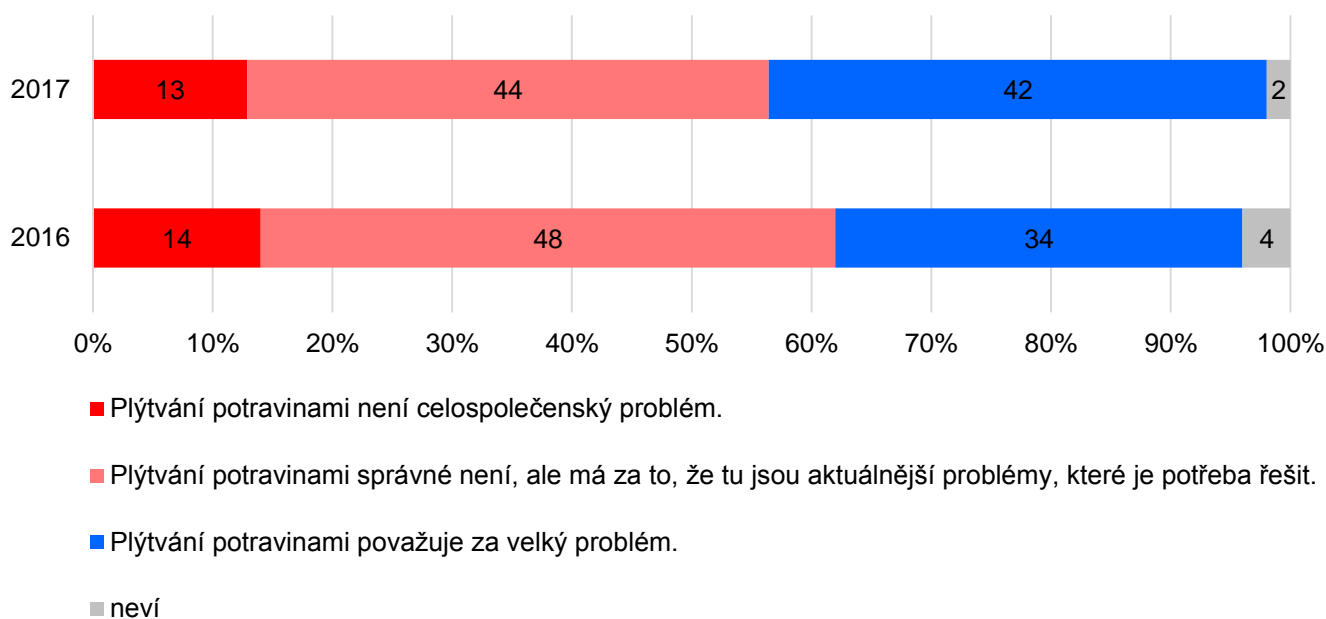
³ Vydání a spotřeba domácností statistiky rodinných účtů: <https://www.czso.cz/csu/czso/vydani-a-spotreba-domacnosti-statistiky-rodinnych-uctu-domacnosti-podle-postaveni-osoby-v-cele-podle-velikosti-obce-prijmova-pasma-regiony-souhrn-2015>

⁴ Quested T., Marsh E., Stunell D., Parry A. Spaghetti soup: The complex world of food waste behaviours. *Resour Conserv Recycling*. 2013; 79: 43–51.

⁵ Stenmarck A., Jensen C., Quested T., Moates G. (2016): Estimates of European food waste levels. Report of the project FUSIONS (contract number: 311972) granted by the European Commission (FP7). ISBN 978-91-88319-01-2. Dostupné z: <https://www.eu-fusions.org/phocadownload/Publications/Estimates%20of%20European%20food%20waste%20levels.pdf>

⁶ FAO, IFAD and WFP. 2015. The State of Food Insecurity in the World 2015. Meeting the 2015 international hunger targets: taking stock of uneven progress. Rome, FAO. Dostupné z: <http://www.fao.org/3/a4ef2d16-70a7-460a-a9ac-2a65a533269a/i4646e.pdf>

Graf 1: Hodnocení naléhavosti problematiky plýtvání potravinami (v %)⁷

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 5. – 18. 6. 2017, 983 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Pokud jde o hodnocení již konkrétních důvodů, proč omezit plýtvání potravinami, zmiňují respondenti jako nejdůležitější finanční úsporu jejich domácnosti. Tento důvod je důležitý pro (77 %) dotázaných. Tři pětiny pak považují za podstatnou i úsporu času, který by bývali strávili přípravou či nákupem jídla. Více jak polovina (56 %) vidí v omezení plýtvání potravinami přínos pro ekologickou zátěž planety. Polovina respondentů přikládá význam etické a sociální stránce tohoto problému a označují jako důležitý důvod hladovějící lidi. Zároveň stejná část respondentů vidí ve změně svého chování možnost ovlivnit chování svých blízkých a jít jim příkladem.

38 % dotázaných pak cítí vinu, za produkci odpadu, a z toho důvodu vidí jako podstatné omezit plýtvání potravinami. Přibližně stejná část respondentů (37 %) uvádí, že má osobní zkušenost s nedostatkem jídla, což je ovlivňuje ve vztahu k potravinám. Nejméně zmiňovaným důvodem (33 % jej označilo jako velmi důležitý či důležitý) je pocit, že vlastním chováním může člověk změnit společnost.

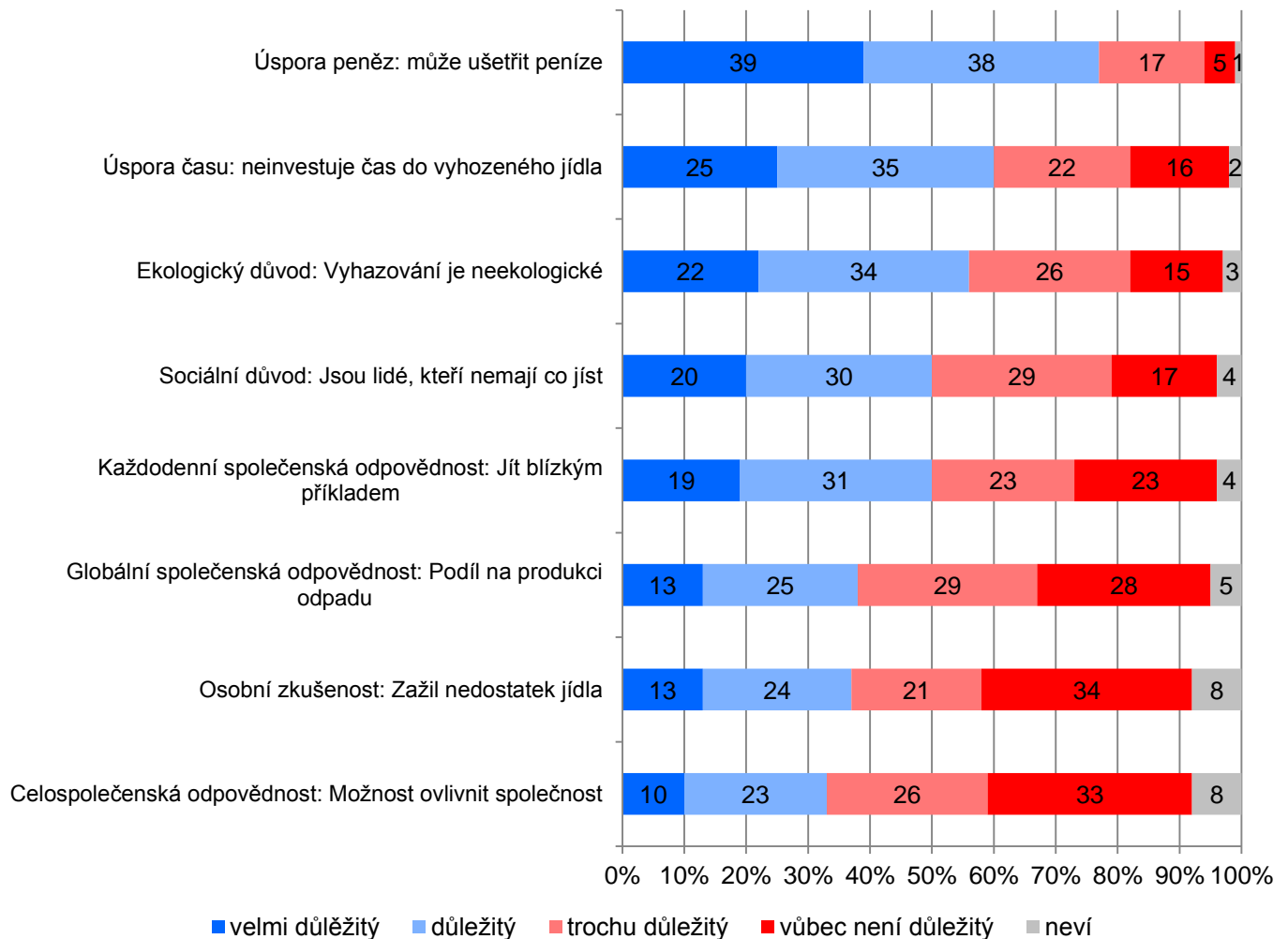
Obecně vidíme, že nejvýraznějšími důvody k omezení plýtvání potravinami jsou osobní přínosy, důvody celospolečenského a ekologického charakteru následují až za nimi. Je patrné, že si česká veřejnost uvědomuje důsledky plýtvání potravinami především na osobní a každodenní rovině, kdežto komplexnější dopady vyhazování potravin jsou až spíše podružné. I přesto však významná část respondentů vnímá vyhazování potravin jako něco neekologického, neetického vůči lidem, kteří nemají co jíst a uvědomují si, že jejich chování může ovlivnit lidi v jejich blízkém okolí. Poměrně skeptičtí jsou ovšem k tomu, zda jejich chování může změnit postoj celé společnosti.

V porovnání se zahraničními výzkumy se ukazuje, že pro respondenty z USA je shodně klíčový důvod k omezení plýtvání potravin úspora peněz. Dále se už ovšem hodnocení důležitosti důvodů pro omezení plýtvání potravinami liší. Dotázaní v USA více zdůrazňují argumenty společenské odpovědnosti (vina za produkci odpadu 61 %, možnost změnit společnost 51 %), naopak méně důležitá je případná časová úspora (42 %). Ekologický argument byl

⁷ Znění otázky: „Uvedte, prosím, který z těchto názorů je Vám nejbližší.“

formulován jiným způsobem (byl však hodnocen jako málo důležitý)⁸, proto neumožňuje přímé srovnání. I v Británii je jako nejdůležitější uváděno plýtvání penězi a nejméně důležité bylo životní prostředí⁹.

Graf 2: Důležitost důvodů pro omezení plýtvání potravinami (v %)¹⁰

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 5. – 18. 6. 2017, 983 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

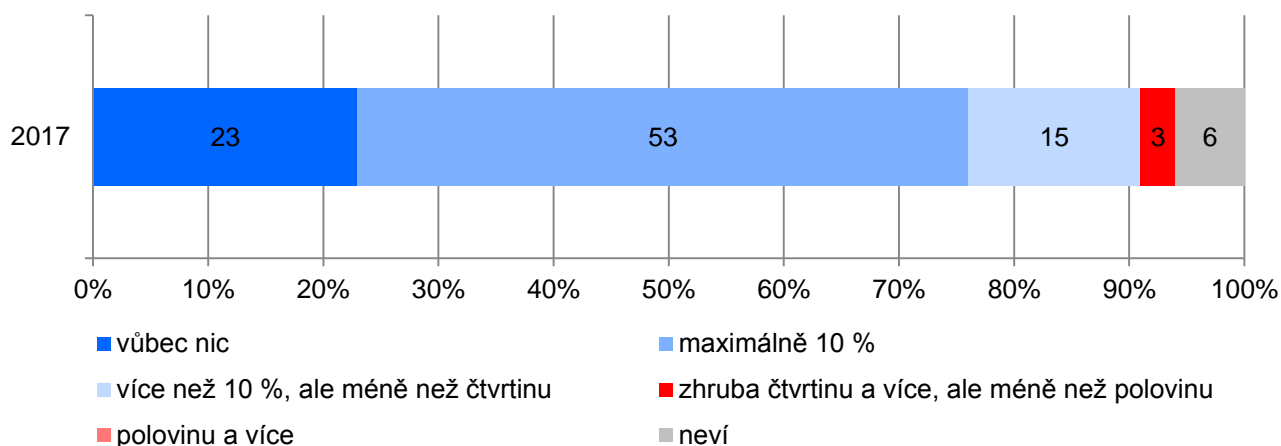
Dále jsme dotázané požádali o odhad množství vyhozených potravin v jejich domácnosti. Do tohoto množství měli respondenti započítat i takové potraviny, které dali na kompost nebo zvířatům, tedy nezkonsumované potraviny. Většina (53 %) z nich deklaruje, že celkové množství vyhozených potravin jejich domácností nepřesahuje 10 %. Méně než šestina (15 %) se pak přiklání k variantě, že jejich domácnost vyhodí více než 10 %, ale ne více než čtvrtinu potravin. Pouze malá část (3 %) dotázaných deklaruje vyhazování více než čtvrtiny, ale méně než poloviny potravin. Necelá čtvrtina (23 %) naopak tvrdí, že jejich domácnost nevyhazuje žádné potraviny.

⁸ Neff, R. A., Spiker, M. L., & Truant, P. L. (2015). Wasted food: US consumers' reported awareness, attitudes, and behaviors. PLoS one, 10(6), e0127881. Dostupné z: <http://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0127881>

⁹ Quested T, Marsh E, Stunell D, Parry A. Spaghetti soup: The complex world of food waste behaviours. Resour Conserv Recycling. 2013; 79: 43–51.

¹⁰ Znění otázky: „Lidé uvádějí různé důvody, které je vedou k tomu, aby nevyhazovali potraviny. Budu Vám číst některé z nich, a Vy prosím vždy uvěďte, jak je pro Vás takový důvod důležitý, nebo nedůležitý.“

Graf 3: Deklarované množství vyhozených potravin v domácnosti (v %)¹¹

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 5. – 18. 6. 2017, 983 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Následně jsme se ptali těch, kteří vyhodí alespoň malé množství potravin, zda by se dalo u některých případů vyhození potravin vyhnout a jak velké je, podle nich, množství takových potravin. 55 % věří, že by se dalo vyhnout vyhození pouze malé části z potravin, které jejich domácnost nezkonzumuje. Pětina (20 %) pak toto množství odhaduje na skoro většinu a necelá desetina (9 %) si myslí, že by mohla eliminovat vyplývání většiny potravin, které v domácnosti vyhodí. 4 % dotázaných pak zastávají názor, že by mohli vyhazování potravin omezit úplně a předejít vyhození všech potravin. Pouze malá část respondentů (5 %) tvrdí, že by se nemohlo snížit množství vyhozených potravin v jejich domácnosti.

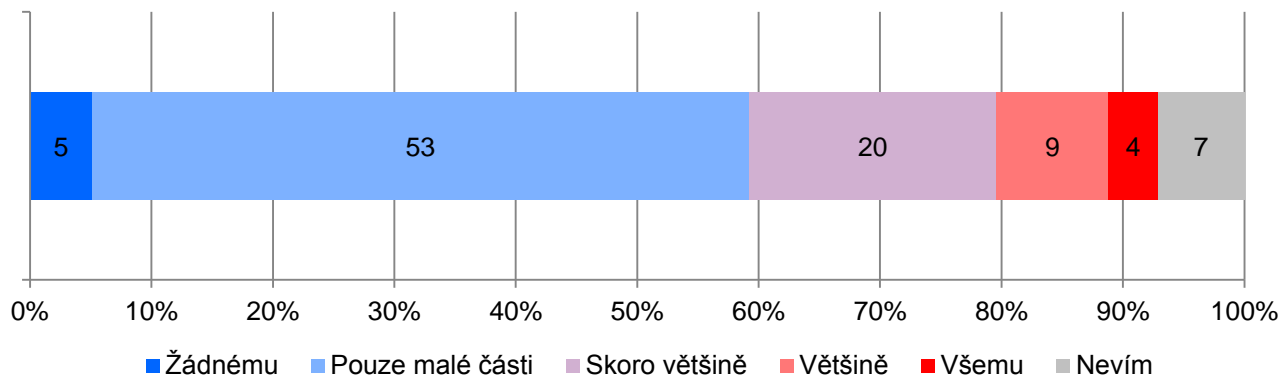
Při porovnání s šetřením z USA vidíme, že se odhady amerických respondentů velmi podobají české veřejnosti. Zde 29 % dotázaných odhaduje, že by se v jejich případě dalo zabránit vyhození většímu či velkému množství.¹²

Větší množství vyhozených potravin (v kategorii 10 % - čtvrtina) deklarují svobodní. Nic nevyhazují, dle svého tvrzení, častěji lidé ve věku 60 +. Naopak o něco významnější vyšší množství vyhozených potravin než ostatní věkové kategorie deklarují lidé ve věku 15 – 29 let. Mladí lidé v nejnižší věkové kategorii (15 – 19 let) zároveň významně častěji neví, jaký je podíl vyhozených potravin v jejich domácnosti. Tato tendence je patrná i u lidí, kteří nezajišťují nákupy pro domácnost (což je položka, která je i s věkem poměrně úzce provázaná).

¹¹ Znění otázky: „Kolik procent potravin v domácnosti nesníte, ale vyhodíte do koše, dáte zvířatům nebo na kompost? Zkuste se prosím zamyslet a odhadněte v procentech podíl vyhozených potravin za celou domácnost.“

¹² Neff, R. A., Spiker, M. L., & Truant, P. L. (2015). Wasted food: US consumers' reported awareness, attitudes, and behaviors. *PloS one*, 10(6), e0127881. Dostupné z: <http://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0127881>

Graf 4: Jak velkému množství by se dalo vyhnout (v %, pouze ti, kteří vyhazují alespoň nějaké množství potravin)¹³

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 5. – 18. 6. 2017, 757 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Jako nejčastější důvod k vyhození potravin či jídla označují respondenti to, že se zkaží (u 59 % je to alespoň občas důvodem k vyhození, z toho vždy u 7 %, často u 12 % a občas u dvou pětín občanů). Další část tvoří nespotřebované zbytky či odkrojky atp., které vyhazuje alespoň občas polovina respondentů (51 %). Přibližně stejná část zmiňuje, že alespoň občas je důvodem k vyhození potravin je prošlé datum spotřeby (49 %), skutečnost, že na ni zapomenou (47 %) nebo že jídla uvaří moc a něco z něj zbyde (44 %). Necelé dvě pětiny (38 %) alespoň občas vyhazují jídlo z důvodu, že se připálí, spadne na zem nebo dojde k obdobné nehodě.

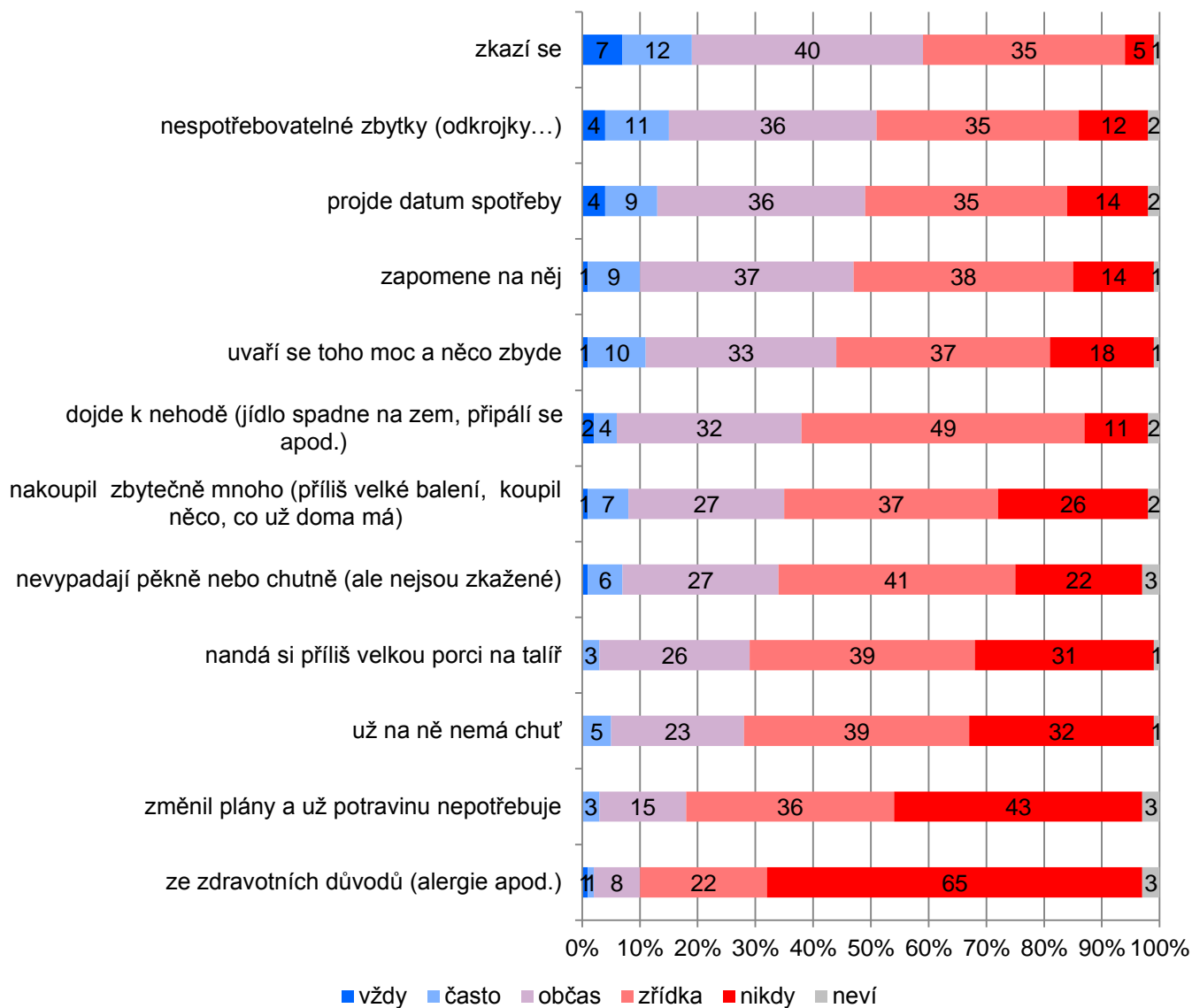
Méně frekventované situace jsou pak takové, kdy si respondenti nakoupí příliš mnoho jídla a musejí zbylou část vyhodit (u 27 % tato situace občas nastane, u 7 % často a pouze u 1 % vždy) a to, že potraviny sice nejsou ještě zkažené, ale již nevypadají chutně nebo pěkně, takže je vyhodí (27 % takto vyhodí potraviny občas, 6 % často a pouze 1 % vždy).

Necelá třetina udává, že alespoň občas je v jejich domácnosti důvodem k vyhození potravin to, že již na dané jídlo nemají chuť (28 %, konkrétně pro 23 % dotázaných je to důvodem občas, pro 5 % často) a dále že si nandají příliš velkou porci na talíř (29 %, z toho pro 3 % jsou v této situaci často a 26 % občas).

Nejméně frekventované jsou pak v domácnostech respondentů příčiny k vyhození potravin ze zdravotních důvodů jako alergie atp. (jsou důvodem zřídka či nikdy u 88 %), či proto, že by změnili plány a už potravinu nepotřebovali (pro 79 % je to důvodem pouze zřídka nebo nikdy).

¹³ Znění otázky: „Jak velkému množství takto vyhozených potravin by se dalo podle Vás vyhnout?“

Graf 5: Důvody vedoucí k nespotřebování potravin v domácnostech (jen ti, kteří nějaké potraviny vyhadzují; v %)¹⁴

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 5. – 18. 6. 2017, 758 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Označení „Minimální trvanlivost“ a „Spotřebujte do...“

V následujícím bloku otázek jsme se zaměřili na to, jak respondenti pracují s termíny „Minimální trvanlivost...“ a „Spotřebujte do...“. Význam těchto pojmů je často zaměňován i přesto, že je poměrně důležitým faktorem při nakupování potravin a jejich spotřebě. Státní zemědělská a potravinářská inspekce udává, že datum minimální trvanlivosti se používá pro označení potravin, které se rychle nekaží a jsou trvanlivé (např. těstoviny, konzervy, sušenky, atp.). Obecně se udává, že potraviny lze bezpečně konzumovat i po uplynutí tohoto data za předpokladu, že

¹⁴ Znění otázky: „K tomu, že vyhodíte nějaké potraviny, může vést celá řada důvodů. Předložím Vám postupně některé z nich a Vy mi prosím řekněte, jak je to u Vás doma.“

jsou skladovány v požadovaných podmínkách a není poškozen jejich obal.¹⁵ Nejsou tedy po uplynutí tohoto data zpravidla závadné, ale nelze již ručit za jejich chuťové a výživové kvality.¹⁶

Oproti tomu označení „Spotřebujte do...“ je také někdy označováno jako doba použitelnosti. Potraviny s tímto označením zpravidla podléhají rychlé zkáze a musí se zkonsumovat v brzké době. Mezi takové potraviny patří např. mléčné výrobky, ryby, chlazené maso, výrobky studené kuchyně, atp. Potraviny, kterým projde toto datum, nejsou považovány již za bezpečné a mohou být zdravotně závadné.¹⁷

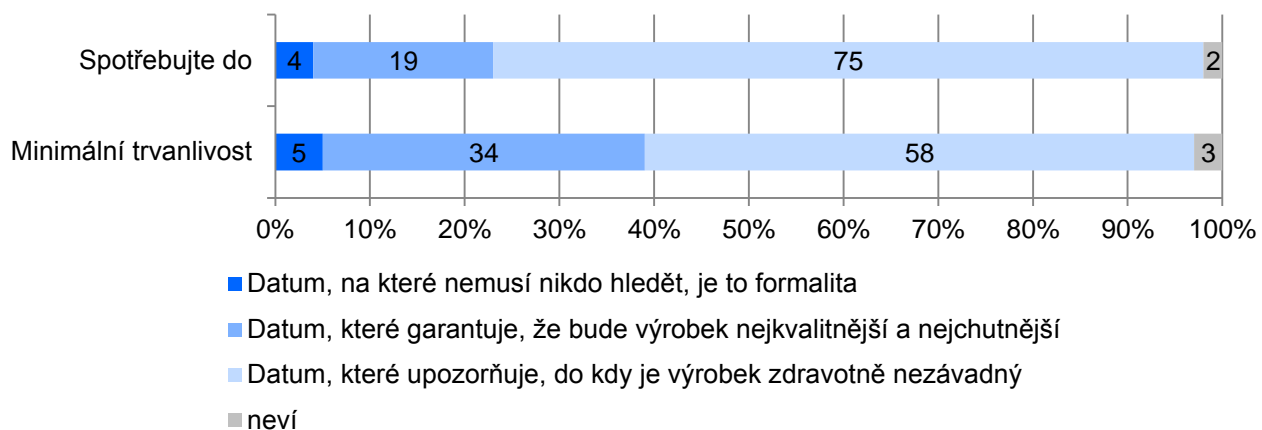
Existuje i skupina potravin, které nemusí být označeny ani datem minimální trvanlivosti ani datem použitelnosti. Mezi takové potraviny je řazeno čerstvé ovoce a zelenina, houby, lihoviny a další alkoholické nápoje s obsahem alkoholu nejméně 10 % objemových, víno, žvýkačky, ocet, atp.¹⁸

Pokud se podíváme na to, jak tyto pojmy rozlišuje česká veřejnost, vidíme, že v případě označení „Spotřebujte do...“ si většina (75 %) dotázaných spojuje jeho význam se zdravotní nezávadností výrobku (viz graf 6). Pro necelou pětinu (19 %) je pak vyjádřením lhůty, ve které bude výrobek nejkvalitnější a nejchutnější. Pouze 4 % respondentů jej považují za formalitu bez hlubšího významu pro spotřebitele.

Datum minimální trvanlivosti vnímá více jak polovina (58 %) české veřejnosti jako ukazatel zdravotní nezávadnosti potraviny. 34 % jej pak označuje jako datum, které garantuje, že výrobek bude nejkvalitnější a nejchutnější. Pouze malá část (5 %) respondentů jej vnímá jako nepodstatnou informaci, která má pouze formální význam.

Většina české veřejnosti používá správně označení „Spotřebujte do...“ oproti tomu význam minimální trvanlivosti je méně jasný a více jak polovina mu přisuzuje stejný význam jako datu „Spotřebujte do...“. Zahraniční výzkumy potvrzují, že respondenti obecně špatně interpretují význam termínu „minimální trvanlivost“¹⁹.

Graf 6: Jaký je význam označení „minimální trvanlivost“ a „spotřebujte do“(v %)?²⁰

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 5. – 18. 6. 2017, 983 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Následně nás zajímalo, do jaké míry je pro respondenty rozhodující datum „minimální trvanlivosti“ a „Spotřebujte do...“ při nákupu potravin. Ukazuje se, že oba údaje jsou pro většinu přibližně stejně rozhodující při nákupu potravin, přičemž na „minimální trvanlivost hledí 73 % dotázaných (z toho 33 % tento údaj rozhodně sleduje a pro 40 % je spíše rozhodující) a na „Spotřebujte do...“ 77 % respondentů (přičemž pro 40 % je rozhodně rozhodující a pro 37 % spíše rozhodující. Naopak více jak pětina (21 %) české veřejnosti údaj „Spotřebujte do...“ za rozhodující pro nákup potraviny

15 <http://www.szpi.gov.cz/clanek/datum-minimalni-trvanlivosti-a-datum-pouzitelnosti.aspx>

16 http://www.bezpecnostpotravin.cz/UserFiles/publikace/EK_DMT_best_before_cs.pdf

17 <http://www.szpi.gov.cz/clanek/datum-minimalni-trvanlivosti-a-datum-pouzitelnosti.aspx>

18 <http://www.szpi.gov.cz/clanek/datum-minimalni-trvanlivosti-a-datum-pouzitelnosti.aspx>

19 http://ec.europa.eu/consumers/consumer_evidence/behavioural_research/docs/bexpo_milan_final_report_website_en.pdf

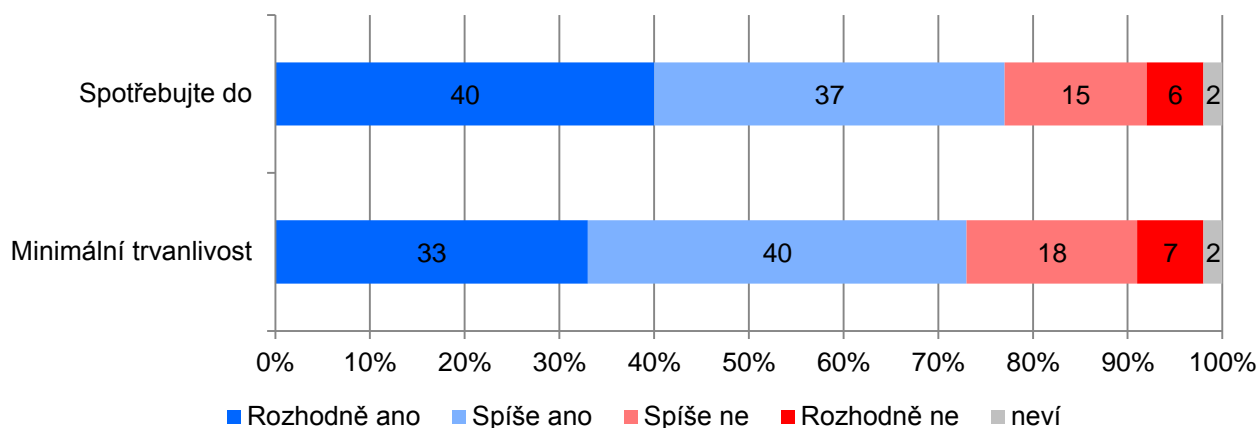
20 Znění otázky: „Co podle Vás znamená označení na potravinách „Minimální trvanlivost“/Spotřebujte do“?“

nepovažuje, konkrétně pro 15 % je spíše nerozhodující a pro 6 % rozhodně nerozhodující. Označení s minimální trvanlivostí výrobku hodnotí dotázaní o něco více jako nedůležité, když takto k němu přistupuje čtvrtina české veřejnosti (25 %).

Není překvapující, že těmto údajům na potravinách přikládají větší význam lidé, kteří si je spojují s deklarací kvality, chuti či zdravotní nezávadnosti. Naopak pro dotázané, kteří je považují za formalitu, nejsou rozhodující při nakupování potravin. Významněji více pak tato označení sledují ženy než muži, což může vycházet i z toho, že ženy jsou zároveň i častěji osobou, která zajišťuje pravidelné nákupy pro domácnost. Z hlediska rodinného statusu kontrolují tato označení častěji vdané ženy a ženatí muži než lidé svobodní, rozvedení či vdovci a vdovy. Kontrola údajů o minimální trvanlivosti a datu použitelnosti pak významně stoupá s dosaženým vzděláním respondenta. Častěji pak tyto údaje kontrolují i lidé s deklarovanou dobrou životní úrovní a respondenti, kteří uvádí, že jejich domácnost vyhazuje pouze malé množství potravin či vůbec žádné.

Další nákupní návyky respondentů ukazují, že pokud dotázaný kontroluje i jiné údaje jako je genetická úprava či označení „bio“, tak pravděpodobně kontroluje i informace o minimální trvanlivosti a datu použitelnosti.

Graf 7: Rozhodování při nákupu potravin dle data „minimální trvanlivost“ a „spotřebujte do“(v %)²¹

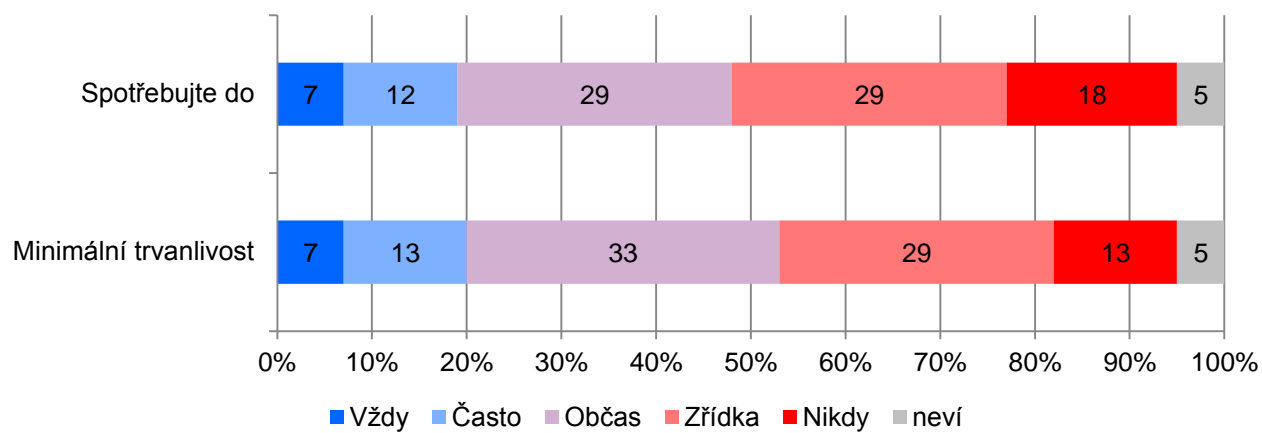
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 5. – 18. 6. 2017, 949 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Přibližně polovina dotázaných spotřebovává ve své domácnosti potraviny s prošlým datem minimální trvanlivosti (53 %) nebo použitelnosti (48 %). Přičemž vždy spotřebovává tyto potraviny shodně 7 % dotázaných, často více jak desetina respondentů („Minimální trvanlivost“ 13 %, „Spotřebujte do...“ 12 %) a občas zhruba třetina („Spotřebujte do...“ 29 %, „Minimální trvanlivost“ 33 %).

Naopak zřídka konzumuje potraviny po uplynutí data „Minimální trvanlivosti“ a „Spotřebujte do...“ 29 %. Necelá pětina (18 %) pak potraviny po uplynutí lhůty „Spotřebujte do...“ nekonzumuje nikdy, 13 % nikdy nespotebovává potraviny po datu minimální trvanlivosti.

²¹ Znění otázky: „Rozhodujete se při nakupování potravin pro Vaši domácnost podle jejich data...“

Graf 8: Spotřeba potravin s prošlým datem „minimální trvanlivosti“ a „spotřebujte do“ (v %)²²

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 5. – 18. 6. 2017, 983 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

²² Znění otázky: „Spotřebujete běžné potraviny, u kterých Vám doma projde datum označené jako:...”

Technické parametry výzkumu

Výzkum:	<i>Naše společnost, v17-06</i>
Realizátor:	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
Projekt:	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.</i>
Termín terénního šetření:	<i>5. 6. -18. 6. 2017</i>
Výběr respondentů:	<i>Kvótní výběr</i>
Kvóty:	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
Zdroj dat pro kvótní výběr:	<i>Český statistický úřad</i>
Reprezentativita:	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
Počet dotázaných:	<i>983</i>
Počet tazatelů:	<i>239</i>
Metoda sběru dat:	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem- kombinace dotazování CAPI a PAPI</i>
Výzkumný nástroj:	<i>Standardizovaný dotazník</i>
Otázky:	<i>PL.21, PL.23, PL.24, PL.28, PL.29, PL.30, PL.31</i>
Kód zprávy:	<i>OR170808</i>
Zveřejněno dne:	<i>8. srpna 2017</i>
Zpracoval:	<i>Jarmila Pilecká</i>

Slovníček pojmů:

Kvótní výběr – napodobuje strukturu základního souboru (u nás je to obyvatelstvo České republiky starší 15 let) pomocí nastavení velikosti vybraných parametrů, tzv. kvót. Jinými slovy kvótní výběr je založen na stejném procentuálním zastoupení vybraných vlastností. Pro tvorbu kvót používáme údaje z Českého statistického úřadu. V našich výzkumech jsou stanoveny kvóty na pohlaví, věk, vzdělání, region a velikost obce. Vzorek je tedy vybrán tak, aby procentuální podíl např. mužů a žen ve vzorku odpovídal procentuálnímu podílu mužů a žen v každém kraji ČR. Podobně je zachován procentuální podíl obyvatel jednotlivých krajů ČR, občanů různých věkových kategorií, lidí s různým stupněm dosaženého vzdělání a z různých velkých obcí.

Reprezentativní výběr je takový výběr z celé populace, z jehož vlastností se dá platně usuzovat na vlastnosti celé populace. V našem případě to tedy znamená, že respondenti jsou vybráni tak, abychom zjištěné údaje mohli zobecnit na obyvatele České republiky starší 15 let.

Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM) je výzkumným oddělením Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Jeho historie sahá do roku 1946, kdy jako součást Ministerstva informací začal fungovat Československý ústav pro výzkum veřejného mínění. Současné Centrum vzniklo v roce 2001 převedením svého předchůdce (IVVM) z Českého statistického úřadu do Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Včlenění do vědecké instituce zaručuje kvalitní odborné zázemí a kredit pracoviště; jako součást akademického prostředí musí CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., splňovat veškeré nároky a dosahovat tak té nejvyšší odborné úrovně. Hlavní náplní práce oddělení je výzkumný projekt *Naše společnost*, v jehož rámci je prováděno deset šetření ročně. Jedná se o průzkum veřejného mínění na reprezentativním vzorku české populace od 15 let, kterého se vždy účastní přibližně 1000 respondentů. Omnibusová podoba dotazníku umožňuje pokrýt velkou šíři námětů, a do šetření jsou proto pravidelně řazena politická, ekonomická i další obecně společenská témata. Jsou využívány jak opakované otázky, které umožňují sledovat vývoj zkoumaných jevů, tak náměty nové, reagující na aktuální dění. Díky dlouhodobému a kontinuálnímu charakteru je tento vědecký projekt zkoumání veřejného mínění v České republice ojedinělý.

„Aktivita byla podpořena Strategii Akademie věd AV21 v rámci výzkumného programu „Šetření postojů veřejnosti k problematice plýtvání potravinami“.“ <http://www.potravinav21.cz/>